

УДК 338.47:330.341

ФІНАНСОВИЙ АСПЕКТ ОПТИМІЗАЦІЇ ЛОГІСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТРАНСПОРТНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Скок П.О.

FINANCIAL ASPECTS OF OPTIMIZATION OF LOGISTIC ACTIVITY OF THE TRANSPORT ENTERPRISE

Skok P.

Виявлено основні сучасні проблеми логістичної діяльності підприємства на сучасному етапі розвитку економіки, що безпосередньо впливають на фінансовий стан підприємства. Запропоновано вирішення зазначених проблем і розроблений формалізований підхід до розрахунку фінансової вигоди підприємства при використанні даних рішень. Проведено аналіз деяких методів оптимізації логістики підприємства з точки зору їх фінансової ефективності. Проаналізовано необхідність автоматизації бізнес-процесів транспортного підприємства.

Ключові слова: ефективність, витрати, товарні потоки, управління транспортом, фінанси транспорту, логістика, логістичні послуги, інноваційні процеси.

Вступ. Логістичне управління в істотній мірі впливає на стан фінансово-економічного, а також законодавчого забезпечення в умовах сучасної ринкової економіки. Дана обставина необхідно, перш за все, віднести до ринку автотранспортних послуг, установи господарства складу, формуванню автотранспортних служб в організаціях-посередниках.

За деякими оцінками, в українській практиці логістичні витрати становлять близько 35–45% загальних витрат організації [1].

Питання необхідності автоматизації різних бізнес-процесів на сьогоднішній день мають особливу актуальність. У сучасній реальності складати гідну конкуренцію можуть тільки компанії, які використовують передові інформаційні технології. Не в меншій мірі це відноситься і до підприємств транспортного комплексу.

Постановка проблеми. Зміни в економіці диктують необхідність переосмислення підходів до організації логістичної діяльності.

Вимоги до автоматизації бізнес-процесів транспортного підприємства базуються на ряді завдань, вирішення яких неможливо без системного підходу. В першу чергу необхідно відзначити високу ресурсомісткість подібних підприємств, в роботі яких,

найчастіше, задіяно чимала кількість співробітників, необхідність чітко дотримуватися графіка перевезень і залежність від цього фінансових показників, а також загальну складність управління і контролю над процесом.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У ряді досліджень міжнародного транспортного ринку відзначається тренд до підвищення конкуренції, що, безумовно, призводить до збільшення тиску на ціни, тому міжнародні гравці, приходячи на внутрішній ринок, змушені грати з ціною, а також задіяти додаткові ресурси підвищення ефективності, в числі яких – впровадження сучасних автоматизованих систем управління. Це дозволяє істотно знижувати виробничі витрати, економити час проведення логістичних операцій, підвищувати продуктивність праці і ефективність роботи [2].

Аналіз досвіду діяльності таких підприємств, як, наприклад, Toyota, IBM, Jonson & Jonson, Coca-Cola, Philip Morris, Motors, General Ford Motors і т.д., дозволяє зробити висновок про те, що застосування логістичної концепції дозволяє забезпечити високу ступінь конкурентоспроможності товарів і послуг, вироблених підприємством. При цьому, ефективність діяльності підприємства, яке застосовує принципи логістики у виробничому циклі, може досягатися за рахунок зниження собівартості продукції, підвищення її надійності і якості поставок.

У науковій літературі приділяється достатньо уваги перспективам розвитку логістики та факторів, що сприяють даному розвитку. Багатьма дослідниками відзначається, що на етапі формування нової економіки серйозний вплив на перспективи розвитку логістики та логістичні пріоритети будуть надавати процеси глобалізації та інформатизації суспільства, а також посилення впливу споживачів на логістичну діяльність [3–5].

У деяких роботах особливо наголошується пріоритетне використання лізингу в сфері логістики,

так як в даному випадку виникає можливість почати експлуатацію автомобілів при мінімальних початкових капіталовкладеннях [6].

Мета статті. Виявлення основних проблем логістики підприємства на сучасному етапі розвитку економіки. Обґрунтування фінансової ефективності зазначених рішень.

Основний зміст. Основними сучасними проблемами, які можуть вплинути на логістичну діяльність підприємств, є:

- недостатність фінансових ресурсів;
- старіння фондів основних засобів (і автопарку зокрема);
- зростання соціальної напруги та вартості робочої сили;
- незадовільний стан транспортної системи України;
- зростання транспортних витрат і зростання цін на бензин.

Вибір джерела фінансування оновлення (придбання) об'єктів основних засобів.

Однією з причин (а в деяких випадках, головною причиною) старіння основних фондів є якраз відсутність фінансових ресурсів, необхідних для оновлення основних фондів.

У цих умовах в одному ряду з необхідністю закупівлі нового обладнання / машин перед підприємствами стоїть вибір: використовувати для цього власні ресурси (жертвуючи при цьому прибутком акціонерів або розширенням виробничої діяльності) або вдатися до позикових джерел.

Переваги позикового фінансування в порівнянні з фінансуванням власними коштами:

- вивільнення власного капіталу;
- можливість залучення великих обсягів грошових коштів;
- платежі за позиковими джерелами фінансування зменшують базу оподаткування при розрахунку податку на прибуток (так званий податковий щит);
- фіксована вартість (сума залучених коштів) [7].

Особливо варто звернути увагу на останній вказаний пункт - фіксовану вартість позикових коштів. Це означає, що сума позики і періодичні платежі фіксуються на момент укладення договору позики, при цьому реальна вартість залученої позики знижується пропорційно з ростом інфляції в країні.

Використання позикового капіталу сприяє підвищенню рентабельності капіталу, забезпечує більш високий потенціал розвитку і розширює масштаби фінансово-господарської діяльності підприємства [8].

Фінансові вигоди, що виникають при використанні лізингу персоналу в логістичній діяльності підприємства.

Ефективність діяльності організації, в тому числі фінансова, - це здебільшого результат грамотної інвестиційної політики щодо персоналу. На сучасному етапі розвитку економіки з'явився альтернати-

вний спосіб інвестування в персонал - заміна власного персоналу позиковим, тобто наданих в лізинг.

Саме в сфері логістики найбільш доцільне застосування лізингу персоналу з наступних причин:

- необхідно швидке включення персоналу в робочий процес, часто відсутня або дуже мало час стажування (необхідний спочатку кваліфікований персонал);
- велика чутливість до простоїв;
- більш жорсткі вимоги до виконання режиму праці та відпочинку;
- більш яскраво виражені сезонні коливання (сезонна потреба в більшому / меншій кількості робочої сили).

Оптимізація транспортних витрат з фінансової точки зору.

Транспортні витрати займають значну частину в структурі витрат підприємств, логістична діяльність яких відіграє важливу роль в його операційної діяльності [9].

Виникає необхідність в максимальному скороченні розглянутих транспортних витрат. Найбільш оптимальні способи полягають в наступному:

- скорочення середнього плеча доставки (тобто середньої відстані від торгового об'єкта до найближчого розподільного центру) шляхом відкриття нових розподільчих центрів;
- по можливості - побудова маршрутів доставки в обхід доріг державного значення (якщо при цьому не доводиться жертвувати часом доставки);
- використання транспорту, що має високий екологічний клас (працює на альтернативних джерелах енергії);
- укладання довгострокових контрактів з транспортними компаніями на надання послуг з перевезення вантажів (значного зростання цін на бензин).

Рекомендації по оптимізації логістики, ефективних в тому числі з фінансової точки зору:

- використання лізингу замість банківського кредиту з метою оновлення основних фондів логістичного підрозділу підприємства, що підвищить ліквідність бухгалтерського балансу підприємства, а також позитивно позначиться на його чистих активах;
- використання лізингу персоналу замість штатного виробничого персоналу логістичного підрозділу організації, що призведе до вивільнення фінансових ресурсів підприємства;
- скорочення середнього плеча доставки (відстані від торгового об'єкта до найближчого розподільного центру);
- укладання довгострокових контрактів з транспортними компаніями на надання послуг з перевезення вантажів.

У сучасній практиці функціонування підприємств можна виділити кілька основних шляхів підвищення ефективності логістики на підприємстві.

Перший шлях пов'язаний з посиленням взаємодій між структурно-функціональними елементами підприємства за допомогою підвищення ефективно-

сті та якості різноманітних економічних механізмів, застосування яких, в свою чергу, є засобом забезпечення взаємодії та координації між структурно-функціональними підрозділами на підприємстві.

Другий шлях обумовлений необхідністю формування певного рівня координації у взаємодіях структурно-функціональних підрозділів підприємства за допомогою організаційних змін і перетворень в структурі управління. В результаті досягнення такого рівня функціонування підприємства, кожна сфера логістики дозволить підвищити ефективність діяльності структурно-функціональних підрозділів в сукупності і кожного окремо.

Третій шлях пов'язаний з можливим підвищенням діяльності логістики підприємства за допомогою застосування на підприємстві спеціалізованої електронно-обчислювальної техніки і програмного забезпечення, таких як, наприклад, системи планування потреби в матеріальних ресурсах або системи планування і розподілу ресурсів і матеріалів підприємства.

Однак, на даний момент на сучасних підприємствах класичні функціональні сфери логістики, такі, як, наприклад, управління закупівлями, перевезення і транспортування, виробниче планування, збут продукції і т. д., інтегрувалися на підставі загального програмно-інформаційного підстави і формують платформу організаційної інформаційної системи. Це, в свою чергу, пов'язано з тим, що інформаційні технології в сучасних логістичних системах є ключовий ресурс будь-якого процесу інтеграції.

Серед основних показників, що характеризують ефективність логістичних послуг, можна виділити: показник наявності продукту в місці споживання, час виконання замовлення, повноту і швидкість надання інформації, тобто показники, що характеризують зручності споживача при задоволенні його потреби.

Крім пасивного слідування за зміною споживчих переваг, логістику доцільно використовувати в інноваційних процесах, що протікають при розробці нового продукту і нового підкріплення. Логістику можна застосовувати і в якості системного інтегратора, який зв'яже діяльність окремих підрозділів, і як забезпечує підсистему інновацій, що відповідає за поставку матеріальних ресурсів.

Крім цінності, створюваної організацією, на логістику впливає економічна доцільність існування самої фірми. І тут вже безпосередньо використовуються два основних (альтернативних) підходу до визначення ефективності логістичної діяльності: мінімізація витрат, максимізація доходу (прибутку).

Логістична організація внутрішніх поточкових процесів визначає потужність фірми, її здатність адекватно реагувати на ринковий попит.

Застосування Інтернету в логістиці доцільно тим, що дозволяє вдатися до процедури електронної комерції, а значить, абстрагуватися від просторового параметра угоди, що фіксує місцезнаходження замовника і постачальника в момент її укладення, і

сконцентруватися на тимчасовому параметрі її виконання.

Специфічні завдання транспортних пасажирських підприємств.

Поряд із загальними для всіх транспортних підприємств завданнями, в сфері пасажирських перевезень є своя специфіка, що стосується сервісу і обслуговування пасажирів. Швидко і зручно купити квиток, зробити пересадку, легко зорієнтуватися в незнайомому місці – це вимоги сучасних пасажирів, яким будь-конкурентоспроможне підприємство транспортної галузі має відповідати [10].

Однією з нагальних і специфічних проблем для транспортних підприємств, що працюють в різних сферах міських і приміських пасажирських перевезень, є впровадження автоматизованих систем оплати проїзду (АСОП).

У будь-якому місті існує безліч підприємств, які працюють в сфері пасажирських перевезень. Однак пасажиру, якого цікавить лише комфорт і швидкість пересування, зовсім не цікаво розбиратися в тонкощах їх взаємовідносин [11].

Підвищення ефективності роботи пасажирського транспортного комплексу в цілому, полягає в створенні загальної системи, синхронізуючої і уніфікує квиткове меню, до якої підключаються всі оператори, включаючи комерційних. Подібної системі необхідно враховувати також усі категорії пільгових пасажирів, які повинні отримати можливість пільгового проїзду на будь-якому вигляді муніципального та комерційного транспорту, згідно із законодавством.

В цілому, комплексна автоматизація процесу продажу квитків забезпечує збільшення збору доходів від оплати за проїзд не менше ніж на 15%; можливість часткової, а на окремих транспортних вузлах, - повної заміни касирів на автомати; зниження черг в години пік без збільшення кількості кас; доступність сервісу продажу квитків в цілодобовому режимі сім днів на тиждень без залучення додаткового персоналу.

Інформування пасажирів. Отримання своєчасної інформації дуже важливо для сучасного міста. Це питання не тільки комфорту, але і безпеки в разі виникнення надзвичайних ситуацій та мінімізації їх наслідків за рахунок ефективного оповіщення. Система обов'язково повинна враховувати потреби людей з обмеженими можливостями, а також бути інтегрована з системами екстрених служб. Якісна і доступна система інформування, безсумнівно, підвищує туристичну привабливість окремо взятого регіону.

Існує цілий ряд каналів отримання подібної інформації. Є, наприклад, додатки для мобільних телефонів і смартфонів, які зручні певної категорії пасажирів. Однак при цьому існує досить великий відсоток людей, які з якихось причин не користуються подібними сервісами. Їм потрібно отримувати конкретну інформацію в конкретному місці. А надзвичайний інформування пасажирів у разі екстрених

ситуацій взагалі не повинно залежати від наявності або працездатності конкретного смартфона, а також доступу в інтернет. І тут, очевидно, потрібні додаткові канали отримання інформації.

Висновок. З метою оптимізації логістики, а також для поліпшення фінансового становища підприємства слід:

- використовувати лізинг замість банківського кредиту;
- розширювати використання позикового персоналу;
- скорочувати транспортні витрати шляхом зменшення середнього плеча доставки і укладання довгострокових договорів зі сторонніми автотранспортними підприємствами.

Організаційний і економічний ефект від введення автоматизації бізнес процесів очевидний: організаційний пов'язаний з впровадженням прогресивних методів планування і контролю операцій, підвищенням загальної культури управління, зниженням паперового документообігу, використанням найбільш раціональних схем бізнес-процесів; економічний ефект полягає в підвищенні прибутковості підприємства від використання системи. Впровадження автоматизованих систем керування підвищує дисципліну і відповідальність співробітників, забезпечуючи більший контроль і звільняючи від деяких функцій.

Л і т е р а т у р а

1. Пономаренко Л.В. Значение логистической деятельности в системе управления инновационным развитием экономики // Экономика устойчивого развития. 2015. № 3. С. 366–372.
2. Baumgartner H. Задачи планирования и управления цепями поставок // Логинфо. – 2004. – № 11.
3. Современная логистика / Д. Джонсон, Д. Вуд, Д. А. Вордлоу, П. Р. Мерори. – М.: Изд. дом «Вильямс», 2004. – 624 с.
4. Кент Т., Омар О. Розничная торговля. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2007. – 719 с.
5. Чернова Д. В. Стратегическая логистика сетевой экономики. – М.: Изд. дом «МЕЛАН», 2005. – 144 с.
6. Саматоева Ю.В. Сравнительный анализ лизинга и кредита // КАНТ. 2012. № 3. С. 70–73.
7. Тарасов В.И., Дивин Н.Ф. Сравнительный анализ способов обновления основных фондов предприятий // Вестник Федерального государственного образовательного учреждения высшего профессионального образования «Московский государственный агроинженерный университет им. В.П. Горячкина». 2009. № 7. С. 18–19.
8. Понкратова К.А., Гребенникова В.А. Источники и методы финансирования инвестиционных проектов в условиях экономической изоляции России // Сборник статей Международной научно-практической конференции «Современные концепции развития науки». Уфа: Аэтерна, 2015. С. 128–135.
9. D. Banister, “Transport planning,” Handbook of Transport Systems and Traffic Control, University of Sidney, George Mason University, 2001, pp. 9-19.
10. M. Rajsman, I. Tolić, and B. Rajsman, “Development of trend model of the passenger demand for public bus

transport,” Journal of Traffic and Logistics Engineering, vol. 1, no. 2, pp. 218-221, June 2013.

11. M. Rajsman, Technology of road transportation, Faculty of Transport and Traffic Sciences, University of Zagreb, Zagreb, 2012, pp. 8-14.

R e f e r e n c e s

1. Ponomarenko L.V. Znachenie logisticheskoy deyatelnosti v sisteme upravleniya innovatsionnyim razvitiem ekonomiki // Ekonomika ustoychivogo razvitiya. 2015. # 3. S. 366–372.
2. Baumgartner H. Zadachi planirovaniya i upravleniya tsepyami postavok // Loginfo. – 2004. – # 11.
3. Sovremennaya logistika / D. Dzhonson, D. Vud, D. A. Vordlou, P. R. Merori. – M.: Izd. dom «Vilyams», 2004. – 624 s.
4. Kent T., Omar O. Roznichnaya trgovlya. – M.: YUNITI-DANA, 2007. – 719 s.
5. Chernova D. V. Strategicheskaya logistika setevoy ekonomiki. – M.: Izd. dom «MELAP», 2005. – 144 s.
6. Samatoeva Yu.V. Sravnitelnyy analiz lizinga i kredita // KANT. 2012. # 3. S. 70–73.
7. Tarasov V.I., Divin N.F. Sravnitelnyy analiz sposobov obnoveniya osnovnyih fondov predpriyatiy // Vestnik Federalnogo gosudarstvennogo obrazovatel'nogo uchrezhdeniya vysshogo professional'nogo obrazovaniya «Moskovskiy gosudarstvennyy agroinzhenernyy universitet im. V.P. Goryachkina». 2009. # 7. S. 18–19.
8. Ponkratova K.A., Grebennikova V.A. Istochniki i metody finansirovaniya investitsionnyh proektov v usloviyah ekonomicheskoy izolyatsii Rossii // Sbornik statey Mezhdunarodnoy nauchno-prakticheskoy konferentsii «Sovremennyye kontseptsii razvitiya nauki». Ufa: Aeterna, 2015. S. 128–135.
9. D. Banister, “Transport planning,” Handbook of Transport Systems and Traffic Control, University of Sidney, George Mason University, 2001, pp. 9-19.
10. M. Rajsman, I. Tolić, and B. Rajsman, “Development of trend model of the passenger demand for public bus transport,” Journal of Traffic and Logistics Engineering, vol. 1, no. 2, pp. 218-221, June 2013.
11. M. Rajsman, Technology of road transportation, Faculty of Transport and Traffic Sciences, University of Zagreb, Zagreb, 2012, pp. 8-14.

Скоп П.О. Финансовый аспект оптимизации логистической деятельности транспортного предприятия.

Выявлены основные современные проблемы логистической деятельности предприятия на современном этапе развития экономики, непосредственно влияющие на финансовое состояние предприятия. Предложено решение указанных проблем и отдельный формализованный подход к расчету финансовой выгоды предприятия при использовании данных решений. Проведен анализ некоторых методов оптимизации логистики предприятия с точки зрения их финансовой эффективности. Проанализированы необходимость автоматизации бизнес-процессов транспортного предприятия.

Ключевые слова: эффективность, затраты, товарные потоки, управление транспортом, финансы транспорта, логистика, логистические услуги, инновационные процессы.

Skok P. Financial aspect of optimization of logistics activity of a transport enterprise.

The main modern problems of logistic activity of the enterprise at the present stage of development of the economy, directly influencing the financial position of the enterprise are revealed. The solutions of the identified problems are offered and a formalized approach to the calculation of the financial benefits of the enterprise is developed when using these solutions.

In this article, one of the most important components of the process of optimizing the logistics of an enterprise is its financial aspect. The analysis of some methods of optimization of logistics of the enterprise from the point of view of their financial efficiency is carried out.

The necessity of automation of business processes of a transport enterprise is analyzed.

Keywords: *efficiency, costs, commodity flows, transport management, transport finance, logistics, logistics services, innovation processes.*

Скок П.О. – кандидат наук з державного управління, доцент кафедри фінанси і кредит, проректор з наукової роботи Державного університету інфраструктури та технологій, м. Київ, e-mail: innakdvt@ukr.net.

Рецензент: д.т.н., проф. **Чернецька-Білецька Н.Б.**

Стаття подана 13.03.2018